

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността за придобиване трета степен на професионална квалификация по професията **212070** Актьор за специалностите **2120701** Драматичен театър, **2120703** Куклен театър, **2120702** Пантомима от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетенции на обучаваните, изискващи се за придобиване трета степен на професионална квалификация по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение в съответствие с Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация за професия „Актьор“.

Държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата за оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. Формат и организация на държавните изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация**
- 2. За изпита по теория на професията:**
Учебно съдържание и критерии за оценяване.
- 3. За изпита по практика на професията:**
Репертоарни изисквания
- 4. Система за оценяване.**
- 5. Препоръчителна литература.**
- 6. Приложения:**
  - 6.1. Заявление за допускане до изпити за професионална квалификация
  - 6.2. Примерно изпитно задание на тест по теория на професията – първи и втори модул.
  - 6.3. Карта на оценителя по практика на професията.

III. ФОРМАТ И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДЪРЖАВНИТЕ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

- Държавните изпити за придобиване трета степен на професионална квалификация са:
  - изпит по теория на професията;
  - изпит по практика на професията;
- Изпитът по теория на професията е писмен и анонимен, като се провежда под формата на тест. Той включва въпроси от учебното съдържание от задължителната професионална подготовка. Времетраенето на изпита по теория е 4 (четири) астрономически часа.
- Изпитът по теория на професията за всички професии и специалности се провежда на една и съща дата, определена със заповед на министъра на културата.
- Изпитът по практика на професията се състои в индивидуално практическо задание на основата на професионалните компетенции за придобиване трета степен на професионална квалификация.

5. Държавният изпит по практика на професията е публичен.
6. Времето и мястото за провеждане на държавния изпит по практика на професията се определя по график, утвърден от директора на училището.
7. Изпитната комисия на държавните изпити за придобиване трета степен на професионална квалификация се определя със заповед от директора на съответното училище, съгласно чл.35 от ЗПОО.
8. В определеното в графика време и място за провеждане на държавните изпити по теория и практика на професията учениците се явяват с документ за самоличност.
9. Оценка поставени от изпитните комисии са окончателни и не подлежат на промяна.

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ НА ПИСМЕНИЯ ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Учебното съдържание за писмения изпит по теория на професията обхваща следните теоретични дисциплини:

- История на театъра;
- Драматургичен анализ;

Тестът за писмения изпит по теория на професията се състои от три модула:

А. Първи модул - включва **12** въпроса със затворен отговор от учебното съдържание по дисциплините: История на театъра и Драматургичен анализ. Всеки верен отговор носи по 1 точка. Максималният брой точки от първия модул на теста е **12**.

Б. Втори модул – включва **18** въпроса с отворен отговор от учебното съдържание по дисциплините: История на театъра и Драматургичен анализ. Всеки верен отговор носи по 1 точка. Максималният брой точки от втория модул на теста е **18**.

В. Трети модул - писмено развиване на тема от предварително обявени 10 изпитни теми от учебното съдържание по дисциплината „История на театъра“. Писмената работа е в обем до три страници. Максималният брой точки от третия модул на теста е **30 точки**. Оценкаването на работите се извършва въз основа на критериите, определени в Раздел VI на програмата „Система за оценяване“, съобразно учебното съдържание към съответната тема.

IV.1. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО „ИСТОРИЯ НА ТЕАТЪРА”

Теоретични знания, които включват:

1. Устройство и организация на Древногръцкия античен театър през V в. пр. Хр. Театрално строителство и архитектура на древногръцкия театър. Актьори, хор, зрители. Костюми, маска. Сценична организация и сценична техника.
2. Митология и драматургия.
3. Драматургията на Есхил, Софокъл, Еврипид, Аристофан.
4. Римски античен театър. Драматургията на Сенека.
5. Устройство и организация на театралното дело през Средновековието.
6. Миракъл, мистерия.
7. Комедия дел Арте – характерни особености. Традиции в италианския театър.
8. Развитие на испанския театър. Драматургията на Сервантес, Лопе де Вега, Тирсо де Молина, Калдерон.
9. Английският театър през Ренесанса. Шекспир.
10. Театърът по времето на класицизма.
11. Драматургията на Молиер, Корней Расин.
12. Просвещението в Англия, Франция, Италия.

13. Драматургията на Бомарше.
14. Реформата на Голдони. Просвещение в Германия. Характерни особености на немския театър.
15. Драматургията на Гьоте и Шилер.
16. Френският театър по времето на Буржоазната революция – В. Юго, Балзак, Дюма-баща, Алфред де Мюсе.
17. Английски театър в периода XIX – XX век. Байрон.
18. Италиански театър в периода XIX – XX век. Модена, Силвини.
19. Австрийски театър в периода XIX – XX век. Бургтеатър.
20. Руски театър.
21. Драматургията на Гогол, Островски, Пушкин, Чехов.
22. Реформата на Станиславски.
23. Театрално дело в началото на XX век. Драматургията на Ибсен, Стринберг, О. Уайлд, Б. Шоу, Пирандело.
24. Театър на XX век.
25. Драматургията на Лорка, Юджин О Нийл, Т. Уилямс, А. Милър, Ф. Дюренмат.
26. Теория на екзистенциализма.
27. Епичният театър на Б. Брехт.
28. Театър на абсурда и отчуждението.
29. Български театър – възникване, развитие.
30. Българска драматургия от Ив. Вазов до Й. Радичков.

IV.2. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ ПО „ДРАМАТУРГИЧЕН АНАЛИЗ”

Теоретични знания, които включват:

1. Епохата в драматургичното произведение - /ДП/
2. Композицията на ДП
3. Експозицията на ДП
4. Завръзка на ДП
5. Развитие на действието в ДП
6. Кулминация в ДП
7. Развързка в ДП
8. Финал в ДП
9. Основна тема на ДП
10. Основна идея на ДП
11. Основно действие в ДП
12. Основно противодействие в ДП
13. Основен конфликт в ДП
14. Второстепенен конфликт в ДП
15. Жанр на ДП
16. Герои в ДП
17. Външна характеристика на героите в ДП
18. Психологическа характеристика на героите в ДП
19. Взаимоотношения на героите в ДП
20. Атмосфера в ДП

IV.3. Въпроси за развиване на писмена тема:

Тема № 1. Античен театър – изграждане на образ в античната драматургия.

- Хорът – основно действащо лице – 3 т.

- Древногръцки театър – Есхил, Софокъл, Еврипид, Аристофан – 8 т.
- Антично изкуство – архитектурно и административно устройство на древногръцкия театър – 3 т.
- Антична музика и инструменти – 3 т.

Тема № 2. Ренесансовият човек и герой.

- Ренесансът – нов мироглед в изкуството – 7 т.
- Известни представители в литературата, музиката, архитектурата и изобразителното изкуство – 10 т.

Тема № 3. Шекспир – не епоха, а за всички времена.

- Шекспир – ненадминат драматург – 10 т.
- Сонети – 5 т.
- Говорене в стих – 2 т.

Тема № 4. Комедия дел арте – изкуство на импровизацията, висше актьорско майсторство и в съвременния театър.

- Комедия дел арте – комедия на маски, пантомима, танц и песен – 3 т.
- Италианското възраждане и европейската и световна култура – 2 т.
- Италия от XVI век – училище за европейския театър – 3 т.
- Защо комедия дел арте е идеал и за съвременния актьор? – 9 т.

Тема № 5. Необходимост от обучение. „Системата на Станиславски“ в търсене на психологическата истина.

- К. С. Станиславски – живот, посветен на театъра – 2 т.
- Първата фигура в театъра на психологическия реализъм – 5 т.
- Тялото и съзнанието – психофизическа цялост – 5 т.
- Системата – метод на физическите действия, техники за релаксация и концентрация, „творческото ако“, емоционална памет – 5 т.

Тема № 6. Руски театър XIX век – „златен век“ в развитието на поезията, прозата, драматургията и театъра.

- Русия през XIX и XX век – възход на литературата, поезията, изобразителното изкуство, театъра, киното, музиката – 7 т.
- Н. Гогол – тъжният човек и гениален комедиограф – 10 т.

Тема № 7. А. П. Чехов – новатор, епоха в театралното изкуство, повлиял на цялата съвременна и модерна драматургия.

- Разкази – 3 т.
- Драматургия – 5 т.
- „Три сестри“ – 3 т.
- „Чайка“ – 3 т.
- „Вуйчо Ваньо“ – 3 т.

Тема № 8. Български театър – възникване и развитие.

- Училищните тържества – основа на театралния диалог и българска театрална традиция – 5 т.
- Преводни пиеси – 2 т.
- Първи български автори – Д. Войников, С. Доброплодни, В. Друмев – 10 т.

Тема № 9. Български театър – съвременни тенденции и драматургия.

- Родна драматургия – от Ив. Вазов до Й. Радичков – 10 т.
- Изграждане на професионален български театър – 5 т.
- Имена и роли на незабравими български театрални дейци – 2 т.

Тема № 10. Актьорският тренинг през XX век.

- Психологически театър – Станиславски, Лий Страсбург, Михаил Чехов – 6 т.
- Актьорът и неговото обучение в театралната визия на Мейерхолд и Б. Брехт – 6 т.
- Тренингът като основна репетиционна техника – Йежи Гротовски, Питър Брук, Еуженио Барба – 5 т.

Забележка: Разпределението на точките се отнася за критерия „Степен на обхващане на проблематиката“ – 17 т.

V. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

Държавният изпит по практика на професията се състои в изпълнение на индивидуално практическо задание, което включва изпълнение на драматичен монолог, комедиен монолог, стихотворение, откъс от проза, басня и песен или роля в спектакъл.

VI. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

1. Системата за оценяване на държавните изпити за придобиване на професионална квалификация е точкова. Максималният брой точки за оценяване на всяка изпитна тема и на всяко индивидуално практическо задание е 60. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен отговор.
2. Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория, както и изпълнението на индивидуалното практическо задание се извършва по единни критерии.
3. Крайната цифрова оценка от държавния изпит по теория на професията и от държавния изпит по практика на професията е средноаритметичният сбор от точките на членовете на комисията. Премаването от точки в цифрова оценка се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

4. Цифровите оценки се вписват в протоколите за резултатите от държавния изпит по теория на професията и от държавния изпит по практика на професията.
5. Оценка от държавните изпити по теория и практика на професията са окончателни.

VI.1. Критерии за оценка на резултатите от държавния изпит по практика на професията.

VI.1.1. Специалност „Драматичен театър“

№	Критерии за оценяване по практика на професията	Максимален брой точки
---	---	-----------------------

1.	Убедително и достоверно пресъздаване на изпитния материал	20
2.	Актьорско-импровизационни качества на кандидата	20
3.	Култура на говора, гласови възможности	10
4.	Ритмичност, музикалност, пластичност	10
	Общо:	60

VI.1.2. Специалност „Куклен театър“

№	Критерии за оценяване по практика на професията	Максимален брой точки
1.	Убедително и достоверно пресъздаване на изпитния материал	20
2.	Овладяване на възможностите на куклата. Актьорско-импровизационни качества с кукла в жив и в куклен план.	20
3.	Култура на говора. Гласова връзка с куклата, гласови възможности с кукла в жив и в куклен план.	10
4.	Ритмичност, музикалност, пластичност	10
	Общо:	60

VI.1.3. Специалност „Пантомима“

№	Критерии за оценяване по практика на професията	Максимален брой точки
1.	Убедително и достоверно пресъздаване на зададения етюд	20
2.	Изразителност на характера, историята, конфликта и действието	20
3.	Работа с въображаем предмет	10
4.	Умения да ползва езика на тялото, мимиката и жеста, ритмичност	10
	Общо:	60

VI.2. Критерии за оценка на резултатите от държавния изпит по теория на професията.

№	Критерии за оценяване по теория на професията	Максимален брой точки
1.	Тест – първи модул, дванадесет въпроса със затворен отговор	12

2.	Тест – втори модул, осемнадесет въпроса с отворен отговор	18
3.	Тест – трети модул, писмено развиване на тема	30
3.1	- степен на обхващане на проблематиката	17
3.2	- познаване и владееене на терминологията	4
3.3	- вярност на определенията и примерите	4
3.4	- логична структура на изложението	3
3.5	- граматически правилен език и стил	2
	Максимален брой точки:	60

VII. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Б. Е. Захава. Майсторството на актьора и режисьора. Наука и изкуство, София, 1997
2. Кристи Г. Възпитаване на актьора по школата на Станиславски. Наука и изкуство, 1979
3. Борисова Д. Алхимия на актьорския глас. Българска книжарница, София, 2006
4. Сотирова Е. Техника на говора. Наука и изкуство, 1983
5. Кох И. Е. Основи на сценическото движение. Наука и изкуство, София, 1974
6. Георгиева М. Българска сценическа реч. Наука и изкуство, София, 1968
7. Ганева М. Подготовката на актьора. Школи, методи и упражнения по актьорско майсторство. Гутенберг, 2007
8. Кръстева О. Театърът през вековете. Отечество, София, 1980
9. Пенев П. История на българския драматически театър. Наука и изкуство, София, 1975
10. Павис П. Речник на театъра. Согия, 2002
11. Проф. Ив. Чипев, Б. Матанов. Художествено слово. Наука и изкуство, София, 1975
12. Николова Р. Актьорският тренинг през XX век. Проф. Петко Венедиктов, 2007
13. Маленов С, Трудът М. Валентин Траянов, 2005